

MAGNIFICAT — VELIČA

Hvalospjev punog oslobođenja

Crkva nam danas Mariju prikazuje kao jaku ženu koja je upoznala siromaštvo i patnju, bijeg i izganstvo, koja svojim pristankom ulazi u božanski spasiteljski plan kao Majka Božja i koja se najistinskije i najzahvatnije bori protiv svakog otuđenja, ropstva i tiranije. Takav biblijski Marijin lik nikada nije nestao u Crkvi. Ipak u blijedoj osjećajnosti i osjećajnoj pobožnosti mnogim se dušama Marijin lik ukazuje kao neko eterično, nadzemaljsko, božansko biće, kao pasivna žena bez ikakvih svojih zasluga i pokreta, kao Bogorodica okrunjena povlasticama koje su joj dane bez njezina sudjelovanja u tome. Takav Marijin lik ne privlači današnjeg čovjeka. Suvremena biblijska marijanska pobožnost nastoji skinuti te »pre-maze, naslage i nakite« neukusne pobožnosti i pokazati Mariju u njezinu istinskom sjaju, i njezinoj punoj ljepoti i snazi, kao jaku ženu koja uvijek može biti i jest poticaj i nadahnuće, izazov i poziv za sve plemenite i odvažne duše svih vremena, pa i današnjeg.

Ta Marijana snaga i zauzetost u djelu spasenja, u kojem nam se otkriva kao istinska Debora, majka Izraela, i kao istinska Judita, utjelovljenje Izraela, po kojoj nam se ostvaruje istinsko konačno spasenje, najjasnije nam dolazi do izražaja u njezinu hvalospjevu Magnificat — Veliča. »U riječima Magnifikata očituje se cijelo srce naše Majke, to je kao njezina duhovna oporuka« (Ivan Pavao II.). Kao egzotični cvijet živih i prirodnih boja, čuva miris cjelokupne biblijske predaje, uvijek čiste, bistre, svježje, koja izvire iz duše kao snažnog izvora prepuna Božje riječi.

1. Evangeoski hvalospjevi

Evangelje Isusova djetinjstva (Lk 1—2)

Evangelist Luka »povijest spasenja« dijeli u tri velika razdoblja: Stari je zavjet vrijeme priprave na vremena spasenja i Evangelje Isusova djetinjstva završetak je te priprave spasenja i početak ispunjenja vremena spasenja (Lk 1—2); Isusovo javno djelovanje jest »sredina vremena«,

»punina vremena«, vrijeme u kojem se ostvaruje spasenje (Lk 3—24); i na kraju »vrijeme Crkve« u kojem Duh Sveti nastavlja i dovršava Isusovo mesijansko i spasiteljsko poslanje (Dj 1—28).

Svako od tih vremena označeno je eshatološkim izljevom Duha Svetoga koji potvrđuje da su nastala zadnja vremena. Prorok Joel naviješta te dane (Joel 3, 1—5). Tako pri utjelovljenju Sina Božjega i njegove objave (1, 37. 41. 57); u početku Isusova javnog djelovanja (3, 21 sl.); na početku objave Crkve na Duhove (Dj 2, 4 i sl.).

Za evanđelista Luku »povijest spasenja« nije samo neki teološki plan, ni čisti sadržaj navještaja nego nadasve iskustvo vjere, duboko doživljeno u zajednici vjernika i pjesmom izraženo. Tako »povijest spasenja« postaje glazba, pjesma, liturgija.

Posebno se to odražava u Evanđelju Isusova djetinjstva. Četiri hvalospjeva tumače i pjevaju prvu objavu događaja spasenja. Hvalospjevi i zanosno pjevanje najbolji su način za izricanje iskustva i nade, sreće i boli pojedinaca i naroda. U pjesmi se nadilazi raspon između riječi i stvari, zemaljskog i nadzemaljskog, svjetskog i duhovnog, ljudskog i božanskog. U njima se doživljava dubina doživljenog koje postaje nadahnuće i poticaj za nova stvaranja. Pjesništvo i glazba otvaraju nadosjetne dimenzije u kojima se susreću ljepota i milost, snažnije se doživljava susret s Nevidljivim; pjesništvo i glazba omogućuju da se neizrecivo nekako izreče. U pjesmama narodi i naraštaji izražavaju svoje težnje i nade, svoju sigurnost u pobjedu pravde i končanu slobodu. Crnačke duhovne pjesme (negro spirituals) izriču bol i nadu crnaca i podržavaju ih u onom tihom, nijemom a tako snažnom otporu krotkih koji osvajaju Zemlju. Mnogo snažnije to nam iskazuju evanđeoski hvalospjevi: onu novost koja je nastupila Kristovim dolaskom, onu dinamičnost, prodor novog svijeta pravde i ljubavi, mira i bratstva, milosti i slobode što ruši svaku nepravdu i otuđenje koje »stari« svijet u sebi nosi kao posljedice izvornoga grijeha i grijeha svijeta.

Četiri evanđeoska hvalospjeva pjevaju dolazak Sina Božjega (Magnificat 1, 46—53), rođenje »proroka« preteče (Benedictus 1, 68—79), rođenje Mesije Spasitelja u Betlehemu (Gloria 2, 14), objavu Mesije u Izraelu (Nunc dimittis 2, 29—32).

1. Hvalospjevi prve kršćanske zajednice

Ti hvalospjevi nisu Lukin spjev. Njegovi su nam stil i izričaj dobro poznati i ne identificiraju se sa stilom i izričajem hvalospjeva. Analiza hvalospjeva pokazuje da ih nije napisao isti čovjek. Jasno očituju liturgijsku pjesmu. Iako su do nas došle na grčkom, pjesnik misli semitski. Luka je našao izvorne pjesme na hebrejskom ili aramejskom i s malim ih ispravkama unosi u svoje djelo.

Neki misle da su pjesme uzete iz sinagogalne liturgije te da ni u izričaju ni u sadržaju nisu izvorno kršćanske. Doduše, židovski svijet molitve

poznaje slične hvalospjeve koje pjeva u tri značajna životna trenutka i koje povezuju sa svoja tri praoca: jutarnji hvalospjev »Blagoslivljajte Jahvu« koji pjeva o Abrahamovoj vjeri i danu koji nema zalaza; večernju molitvu povezanu uz večernju žrtvu i Izakovu žrtvu koja zvuči kao neki ispit savjesti; te Povečerje koje se povezuje s Jakovom i izražava život pun boli i tuge, a radosti rijetke i kratke.

Stil i jezik odaju židovsku zajednicu. Ali nije samo važan upotrijebljeni materijal, nego i način i, posebno, novi sadržaj koji izbija iz tih pjesama. U njima se zanosnim i snažnim tonovima svečano proklamira ostvarenje Božjih obećanja, da su ona radosna i zanosna stvarnost, i prisutna. Tako ne može pjevati židovska zajednica.

Stari jezik i duboko židovski izričaji pokazuju nam da su ti himni nastali u prvoj Crkvi dok još nije stvoren specifični kršćanski jezik i izričaj. Dakle, ovi hvalospjevi čuvani su i pjevani u jeudo-kršćanskoj zajednici u Palestini i Luka ih je tu našao i unio u svoje djelo. To su hvalospjevi »povijesti spasenja«, liturgija mesijanske radosti, Božja riječ koja postaje pjesma, hvalospjev, malo literarno djelo koje i danas zanosi otkrivajući nam snagu i zanos liturgijskog slavlja prve zajednice te njezinu vjeru i nadu.

2. Kršćanski psalmisti na djelu

Pažljivo čitanje tih hvalospjeva pokazuje da to nisu improvizirani himni i da su ih sastavili različiti autori iako iz iste sredine. To pokazuje razlika u stilu: *Magnificat* teče brzo, misli su povezane, prijelazi se jedva zamjećuju; *Benedictus* (Blagoslovljen) je spjev teži, misli i riječi su teže i nabujale; *Gloria* (Slava) kao da je mali pripjev nekog izgubljenog psalma; *Nunc dimittis* (Sad otpuštaš) manji je sastav nadahnut na Drugom Izaiji.

Teško ih je kvalificirati: jesu li to pjesme zahvale ili hvale; eshatološki hvalospjevi, osobni ili zajednički. Sigurno je da se nadahnjuju na biblijskim uzorima, u povijesnim, proročkim i mudrosnim knjigama, posebno na Psalmima.

Hvalospjevi su brižljivo pjesnički sastavljeni. Sva su četiri niz dvostiha povezanih u kitice. *Magnificat* ima devet dvostiha (18 stihova) povezanih u tri strofe koje se mogu lako razlučiti (1, 46—49; 1, 50—53; 1, 54—55).

Benedictus ima 11 dvostiha (22 stiha) podijeljenih u dvije kitice: prva (1, 68—73) ima sedam dvostiha, opjeva Božje zahvate i otkupljenje; druga (1, 76—79) u pet dvostiha govori o »djetetu« proroku koji ima pripraviti put Mesiji, »Mladom Suncu s visine«.

Andeoska pjesma *Gloria* (2, 14) ima samo jedan dvostih u kojem dolaze do izražaja živi kontrasti odnosno paralele: nebo — zemlja, Bog — ljudi, slava — mir.

Šimunov hvalospjev *Nunc dimittis* ima tri dvostiha (2, 29—32) u kojima se pojavljuju paralele: sluga — Gospodin, mir — spasenje, oči — svjetlo, svi narodi — tvoj narod, narodi — Izrael. Odražava uzbuđenje, radost, slavlje zbog ostvarena spasenja.

Ako ih gledamo odvojeno, imamo skladni priručnik prve kršćanske zajednice. Ako ih čitamo u kontekstu, tumač su »povijesti spasenja« koju evanđelist želi navijestiti. Povijest se pjeva, ali kroz pashalnu vjeru, tu su radost i ushićenje zbog utjelovljenja i uskrsnuća izraženi pjesmom. Glagoli su u aoristu i ne žele toliko anticipirati mesijansku budućnost (biblijski stil) ili slaviti dovršenje djela spasenja (gnomički aorist) već govore o Božjem djelu koje se ostvaruje. Bog je ušao u povijest, iščekivanje je dovršeno, eshatološka je budućnost već tu. Osjeća se živa radost iskustva nečega što se doživljava i događa i živi. Božje kraljevstvo već je radosna stvarnost. To su zaista radosni hvalospjevi koji prate pashalnu liturgiju.

Luka nam ih ih predstavlja kao hvalospjeve Marije, Zaharije, anđela, Šimuna. To je duboki i istiniti smisao. *Magnificat* je istiniti Marijin hvalospjev, prvi glas kliktanja kršćanske liturgije koji pjesmom pjeva »događaj neočekivani i božanski«.

3. Svojstvenost Magnificata

Sva četiri hvalospjeva dolaze iz judeo-kršćanske sredine, izviru iz srca Jahvinih siromaha, izraz su mesijanskog i eshatološkog vremena, pro-ročki su himni. Učinak su izljev Duha o kojem govori prorok Joel: »U posljednje dane izlit ću Duha svoga na svako stvorenje . . .« (Joel 3, 1—5).

Proroci su naviještali mesijanska vremna kao dane radosti, vrijeme sreće, »godinu milosti Gospodnje«. Ovdje imamo taj radosni povijesni trenutak, taj sretni »danas« kad je to postala blažena stvarnost.

Lako uočavamo vlastitosti Marijana hvalospjeva: Zaharija i Šimun kao proroci gledaju Božji zahvat, ostvarenje Božjeg spasiteljskog plana. Zaharija pro-ročki govori o spasenju, o konačnom pohodu Boga Spasitelja, Silnog Spasitelja koji ostvaruje spasenje. I bit je spasenja »svetost i pravednost«. Govori o ulozi preteče u ostvarenju Božjeg spasiteljskog plana. Izvor je spasenja Božja ljubav, dar »premilosrdnog Boga našega«.

Šimunov hvalospjev govori o ostvarenju spasenja i ističe četiri mesijanska dobra: mir, spasenje, svjetlo i slavu (2, 29—31). Jednako i anđeoski hvalospjev govori o mesijanskim dobrima: Božja prisutnost (»slava«) usred naroda, mir. Ali u tim hvalospjevima osjeća se jeka starozavjetnih proroka: na pragu su mesijanskih dana, vide ostvarenje, ali ne još puni doživljaj.

Marijin *Magnificat* otkriva nam se kao svježe svjedočanstvo punog mesijanskog dana, karizmatičko svjedočanstvo, osobno duboko iskustvo. Osobno iskustvo, osobni doživljaj, životno iskustvo može biti temelj nade, oduševljenja, svjedočanstva osobng.

Današnja biblijska znanost utvrđuje da su ti hvalospjevi, posebno

Magnificat, hvalospjevi prve kršćanske zajednice. Ipak Luka ih pripisuje Mariji, Zahariji i Šimunu. Zaista oni izražavaju autentičnu misao biblijskih likova, njihov udio u povlaštenom trenutku povijesti spasenja. Posebno Magnificat otkriva svu dušu Marije, Djevice i Majke, Bogorodice. Marija taj hvalospjev pjeva u prvoj zajednici. Odatle se u tom hvalospjevu krije toliko osobna i doživljenog.

II. Magnificat — struktura i sadržaj

- Lk 1 46 Veliča duša moja Gospodina,
47 klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju,
48 što pogleda na neznatnost službenice svoje:
odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom.
49 Jer velika mi djela učini Svesilni,
sveto je ime njegovo.
50 Od koljena do koljena dobrota je njegova
nad onima što ga se boje.
51 Iskaza snagu mišice svoje,
rasprši oholice umišljene.
52 Silne zbaci s prijestolja,
a uzivisi neznatne.
53 Gladne napuni dobrima
a bogate otpusti prazne.
54 Prihvati Izraela, slugu svoga,
kako obeća ocima našim:
55 spomenuti se dobrote svoje
prema Abrahamu i potomstvu njegovu do vijeka.

Hvalospjev se sastoji od devet dvostiha (18 stihova) podijeljenih u tri kitice koje lako možemo razlučiti na temelju sadržaja i glavnog lica:

U prvoj su kitici (1, 46—49) tri dvostiha. Himna je to »neznatne službenice« koja pjeva o velikim stvarima koje Svesilni ostvaruje u njoj.

Druga kitica (1, 50—53) ima četiri dvostiha u kojima se opjeva *zahvat Svevišnjeg* u povijest, koji ruši umišljene ljudske vrednote i nepravedne situacije u korist »siromaha«.

U trećoj kitici (1, 54—55) u dva dvostiha pjeva se o proročkom navještaju *spasenja Izraela*, o vjernosti Boga koji se »sjeća« danih obećanja i koji ih ostvaruje.

Hvalospjev je skladno sastavljen i nosive riječi međusobno povezuju kitice: tema »neznatnosti« (r. 48. i 52.) povezuje prvu i drugu kiticu; tema »milosrđa« (r. 50. i 54.) drugu i treću; tema »služenja« (r. 48. »službenica« i r. 54. »Izrael sluga«) povezuju prvu i treću. Tako su osobe u hva-

lospjevu snažno i jasno razlučene: s jedne strane svemogućí i milosrdni Bog koji obara umišljene, a s druge strane ponizno stvorenje, puno pouzdanja, iako svjesno svoje neznatnosti. Ideja »služenja« pripravlja stvorenje na Božje zahvate.

Hvalospjev teče pa čitalac ili pjevač i ne zamijeti nagle prijelaze osoba: u prvoj kitici neznatnost službenice, u trećoj Izrael, Božji sluga. Srednja kitica, koja donosi paradoksalno Božje djelovanje u ostvarenju spasenja, stvara neprimjetan prijelaz iz snažnog i zanosnog iskustva »službenice« na povijest Božjeg naroda, pozornicu svemoćnog spasiteljskog Božjeg djelovanja.

1. Hvalospjev hranjen Božjom riječju

Novi se zavjet neprestano poziva na Stari zavjet, pretače izričaje i misao u novu stvarnost posvuda otkrivajući Kristovo otajstvo. Najviše se to osjeća u hvalospjevima. Oni pokazuju kako prva Crkva živi Božju riječ iz koje crpe svoje nadahnuće, svoj ushit, svoju nadu. To se najviše očituje u Magnificatu koji je posve prožet biblijskim tekstovima, ali tako vješto povezanima i stilski dotjeranima da stvaraju jedinstvo pa se pjesma prelijeva bez zastoja i prekida. Nije to neki konglomerat starozavjetnih tekstova, ni neki mozaik nego jedinstveni spjev koji izvire iz duše pune Božje riječi.

2. Magnificat i Anin hvalospjev

Anin hvalospjev (I Sam 2, 1—10) prati je Magnificata. Isti je poticaj: čudesno majčinstvo nerotkinje, ovdje djevice; isti tijek misli: radosni početak, zatim proročki navještaj te povijesni završetak; snažni književni domet u obama hvalospjevima.

Anin hvalospjev stari je psalam iz monarhijskog vremena koji u biblijskoj predaji postaje hvalospjev radosti zbog »rođenja Samuela«. Marijin hvalospjev himan je radosti koji slavi čudesno začće i rođenje Isusovo. Uvijek se radi o neočekivanom i božanskom događaju koji u Mariji nadilazi sva očekivanja u ostvarenju spasenja.

3. Prva kitica (1, 46—49)

Magnificat je temeljno pjesma majčinstva, tajanstvenog mesijanskog rođenja. To je događaj koji je u temelju svega, početak i navještaj punog i konačnog događaja spasenja.

U misli nam se redaju prisjećanja na neplodne majke u Izraelu koje čudesnim Božjim zahvatom postaju majke nosilaca spasenja (kao Sara, Rebeka, Rahela, posebno Ana, majka proroka Samuela). Tu su i očite aluzije na izlazak iz egipatskog ropstva (Pnz 10, 21) i povratak iz babilonskog izgnanstva (Ps 126, 3). Marija pjeva razmatrajući biblijsku povijest i u značajnim izjavljenjima Izraela iz ropstva vidi proročki navje-

štaj evanđeoskog spasenja, u trenutku dok se ono slavi i doživljava u liturgijskom slavlju. Sve je to prožeto proročkim navještajem (Iz 61, 10; Hab 3, 18; Mal 3, 12) koji sili zajednicu da slavi ispunjenje božanskog događaja.

4. Druga kitica (1, 50—53)

Ova središnja kitica gotovo je isključivo iz Psalama. Izbor psalama otkriva pažljivu i značajnu refleksiju. Mala je to antologija lijepih psalama prikladnih da izraze kršćansku novost i stvarnost.

Evo značajnijih: Ps 126. i 111. služe kao svečani završetak prve kitice. Ps. 126. zanosno pjeva o povratku iz babilonskog izgnanstva: Božji zahvat suze pretvara u radost što se u punini ostvaruje u djelu Utjelovljenja (Ps 126, 3: »Velika nam djela učini Jahve« i Lk 1, 49 a). Ps 111. slavi Božje spasiteljsko djelo koje postaje izvorom trajne radosti (Ps 111, 9: »Sveto je i časno Ime njegovo« i Lk 1, 49 a).

Ps 103 potresnim izrazima slavi Božju milosrdnu ljubav koja se otkriva kroz povijest spasenja (Ps 103, 17: »Ljubav je Jahvina vječna nad onima koji ga se boje« i Lk 1, 50). Ps 89. slavi Božju snagu koja se očituje u spasavanju svojega naroda (Ps 89, 11: »Snažnom mišicom rasu dušmane svoje« i Lk 1, 51). Ps 107. slavi Božje spasiteljsko djelo u maloj povijesti svakidašnjice vjernika (Ps 107, 9: »Gladnu gušu on nasiti, dušu izgladnjelu on napuni dobrima« i Lk 1, 53 a). Ps 34. slavi milosrdnu Božju ljubav za malene (Ps 34, 11: »Osiromašije mogućnici i gladuju, a koji traže Jahvu ne trpe oskudice« i Lk 1, 53 b). Ps 98. je »nova pjesma« Božje vjernosti i dobrote koja naviješta sigurnost konačnog spasenja (Ps 98, 3: »Spomenu se dobrote i vjernosti prema domu Izraelovu« i Lk 1, 54). Mislama iz ovog psalma počinje treća kitica.

Magnificat novim stilom prepjevava stare psalme Božjeg naroda u novom svjetlu i konačnoj objavi ljubavi i milosti.

5. Treća kitica (1, 54—55)

Tu je proročki završetak koji se nadovezuje na Ps 98. i na proroka Miheja (Mih 7, 20: »Udijeli . . . dobrotu svoju Abrahamu, kako se zakleo ocima našim od dana iskonskih«). Prorok Miheja, Izajijin suvremenik, daje svečani završetak Magnificatu i pomaže shvatiti ostvarenje velikog obećanja dana ocima i posebno Abrahamu, događaj koji se ostvaruje u Mariji, Djevici i Majci Emanuela (Iz 7, 14) i trajno se obnavlja u liturgiji Crkve.

Crkva pjeva ono što je Marija doživjela u spasenijskom trenutku. Tu opet dolazi do izražaja istina koju LG u 8. poglavlju naglašava: Marija je tip Crkve.

III. Magnificat — hvalospjev karizmatičkog svjedoka

Magnificat je hvalospjev osobnog iskustva, svjedočanstvo ostvarenja spasenja. Nije to neka utopija o nekom zlatnom vremenu koje nastupa, već duboko utemeljeno iskustvo o povijesnom trenutku i o povijesti. Marija nam se ukazuje kao *karizmatički svjedok* godine milosti spasenja. Osobno je to doživljeno iskustvo, osobna zahvala u ime cijele Crkve za čudesno materinstvo što ga je ostvario Svesilni, sveti i dobri Bog koji je sama ljubav. Pjeva zatim novost, revolucionarnu snagu Božjeg spasenja. Svesilni isprevrće uhodane svjetovne vrednote, ruši ljudske umišljene planove oholica, tirana, bogataša koji se žele nametnuti i porobiti čovjeka. Dolaze »neznatni«, siromasi, tihi i mirni u zemlji, koje Bog ispunja svakim dobrima. Tu se zaista otkriva »snaga mišice Božje«, kojoj se nitko ne može oduprijeti. U svemu se tome očituje Božja ljubav — *hesed*, i Božja vjernost — *emet*. Bog je ostao vjeran i došao je trenutak spasenja.

Magnificat nije samo svjedočanstvo već i *sažetak evanđelja*. Isus je izrazio jezgru Evanđelja proročkim riječima na početku svojeg javnog djelovanja u Nazaretu: »Duh Sveti na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima; proglasiti sužnjima oslobođenje, vratiti vid slijepima; na slobodu pustiti potlačene, proglasiti godinu milosti Gospodnje« (Lk 4, 18 sl.).

Velika povelja novog čovječanstva izrečena je u Govoru na Gori, posebno u Blaženstvima (Mt 5, 3—12). Isus nam se objavljuje kao branitelj i izbavitelj prezrenih i zapostavljenih, siromašnih i žalosnih, gladnih i žednih, progonjenih i porobljenih. Magnificat nam se jednako ukazuje kao manifest ljudskih prava, proglas i program života u Duhu koji oživljava, borbe za istinsku slobodu i mir, protiv svakog otuđenja i frustracije, protiv svakog ponižavanja i narušavanja ljudskog dostojanstva i čovjekove osobe, za istinsku obnovu u Duhu Svetome, za bolji i sretniji svijet pravde i ljubavi kojeg je Marija početak, kako stoji zapisano u našem Gospinom svetištu na Trškom vrhu i koji je uzet kao moto za Marijanski kongres u Zagrebu i Mariji Bistrici: Marija početak novoga svijeta.

Izričaji Magnificata duboko su okrijevani u proročku propovijed koja je uvijek duboko i kritički usađena u svoje vrijeme, koja je uvijek i osporavanje i protest protiv društvenih nepravdi što se žele prekriti automatiziranim i formalističkim religioznim obredima; ali uvijek su i svijetla nada i obećanje sjajnih mesijanskih i eshatoloških dana ako uslijedi obraćenje. Magnificat već gleda *ostvarenje obećanja* u svetom »Ostatku«, istinskom Izraelu, u Jahvinim siromasima koji su u sjeni službenog kulta i žive radost spasenja. Oni su nosioci obećanja, njima pripada spasenje (Lk 4, 17 sl.; 6, 20). Bog raspršuje umišljene oholice, baca tirane s prijestolja, bogataše otpušta prazne, a uzvisuje neznatne, napunja gladne dobrima.

1. Jahvini siromasi

Gladni, neznatni, siromasi nisu samo oni koji nemaju materijalnih dobara, to je religiozni stav osobnog držanja i znak društvenog protesta.

Prvotno je *religiozni stav*, religiozno držanje. Siromasi su »tihi, mirni u zemlji« (Ps 35, 20) koji sve očekuju od Jahve. Razlikuju se od farizeja svih vremena koji su uvijek puni samodopadnosti i sebeljublja i koji smatraju sebe dostatnima te smatraju da spasenje mogu ostvariti vlastitim snagama. Siromasi Jahvini ne oslanjaju se na vlastitu sigurnost, svjesni svoje nedostatnosti, malenosti, osjećaju posvemašnju potrebu za Božjom pomoći. U Magnificatu se otkriva novi tip Jahvinih siromaha, evanđeoskih siromaha koji se posve stavljaju u službu Radosne vijesti — Evanđelja, i svojom golom egzistencijom žele svjedočiti da je Božje kraljevstvo nastupilo. Već je ovdje najavljeno ono što će Isus tako zahtjevno naglasiti u prisposodbi o velikoj gozbi (Lk 14, 16—24): treba se odmah i spremno odazvati, ostaviti na stranu i opravdane zahtjeve ljudskog života kao zemaljski posjed, pohvalan rad, ženidbene obveze kad je u pitanju Božje kraljevstvo.

Siromaštvo u Magnificatu otkriva i drugu *društveno-političku* dimenziju: kritika i protest protiv oholih vlastodržaca, tirana, bogataša ovoga svijeta koji svakog ugnjetavaju i tlače slabe, nezaštićene, porobljene. Oštra je to kritika na društvene nepravde i snažni protest protiv nepravdi svake vrste te zauzetost za ostvarivanje Kraljevstva mira i ljubavi.

Nije to ipak neki »politički« protest, revolucionarno rušenje postojećega reda, neki obrat u društvenom životu a da se ne zna što treba učiniti. To je *stvaranje novoga bratstva*, svijeta ljubavi i pravde, mira i blagostanja, stvaranje novoga neba i nove zemlje na kojoj će mir vladati, a to je nemoguće ostvariti ako ne bude priznato i življeno Božje gospodstvo, što je temeljni i konačni smisao Božjega kraljevstva. Magnificat je molitva da se ostvari Božje kraljevstvo: »Dodi kraljevstvo tvoje!«

2. Magnificat otkriva istinski Marijin lik

Ostavimo po strani mišljenja biblijskih stručnjaka o tome je li to izvorno Marijin hvalospjev ili pak hvalospjev prve Crkve koja ga stavlja u Marijina usta kako je prva Crkva doživljava.

Magnificat nije samo neki osjećajni, pobožni hvalospjev; nije to samo proročki navještaj spasenja već je to svjedočanstvo ostvarenja Božjega spasenja. Marija nam se ovdje ukazuje kao karizmatički *svjedok* i *navještitelj* ostvarenja Božjega kraljevstva, kao ona koja osobno živi taj božanski zahvat u punini vremena. Za prvu je Crkvu Marija već *istinski Izrael* koji živi Božje kraljevstvo i Crkva u cilju. U ovom su hvalospjevu prvi vjernici izrazili ne samo ono ispravno religiozno držanje pred Bogom bez samodopadnosti, samopouzdanja, samoopravdanja, ono posvemašnje predanje, bez pridržaja, u Boga od kojeg očekuju spasenje i kra-

ljevstvo, već i tihi i snažni protest i kritiku nepravdi u društvu, u svijetu. Od svakog se Jahvinog »siromaha« traži svjesna zauzetost da se te nepravde uklone i stvori bratskiji, ljudskiji i pravedniji svijet u kojem će vladati Božji mir i ljubav.

Magnificat nam posebno otkriva *ulogu žene* u stvaranju novog, pravednijeg i bratskijeg svijeta. Marija nije židovska djevojka-majka koja je stavljena u stranu, ni neka pasivna žena, već aktivna u životu prve Crkve i duboko uronjena u probleme ovoga svijeta za čije se rješavanje zauzima. To je novi lik Djevice i Majke koji nam je dugo bio nekako skriven u nauci nekih učitelja duhovnoga života. U današnje vrijeme, koje nastoji biti što više izvorno biblijsko, taj lik opet dolazi do izražaja. Tako nam Marija postaje vrlo bliska u našem vremenu kao i u svim vremenima. Kao što je Bog spasenje svojega naroda često ostvario po rukama slabih žena (Judite, Estere, Deборе), tako i po Mariji, po ženi, ostvaruje konačno spasenje.

Magnificat nije samo proročka potvrda ostvarenja eshatološke nade, nije neko pobudno razmatranje nekog minulog vremena, bez obzira na to je li to bilo vrijeme zlatno ili vrijeme poraza, nije to ni iščekivanje nekog izvanrednog događaja u dalekoj budućnosti, već je to stvarnost, *život u sadašnjem trenutku* koji živimo, u povlaštenom trenutku »godine spasenja« koji treba živjeti i ostvariti. Kao i Govor na Gori, i ovo je protestna pjesma puna pokreta i života koja naraštajima ulijeva radost i nadu, radost zbog započetog spasenja i nadu u konačnu pobjedu Božjeg kraljevstva ljubavi i mira. Ona je izraz dubokog osobnog doživljaja i svjedočanstvo da je Božje kraljevstvo već tu, ali i kritika i protest protiv svih nepravdi i nereda u ovom svijetu te poziv da se uklone iz svijeta.

Marija nam se ovdje ukazuje kao aktivna žena, graditelj boljeg zemaljskog grada, borac za pravdu, da se oslobode potlačeni; borac za ljubav, da se pomogne potrebnome; svjedok djelatne ljubavi i vjere. U toj vjeri i ljubavi ima se roditi Krist u srcima ljudi po sili Duha Svetoga kako bi »događaj vremena« utjelovljene Riječi postao stvarnost u životu i u svijetu pa da se ostvari Božje kraljevstvo ljubavi i mira.

IZBOR IZ LITERATURE

DUDA, B., »Veliča«, *hvalospjev Djevice Bogorodice*, u BS 1-1966.

DUPONT, J., *Le Magnificat comme discours sur Dieu*, u NRT 1980, 321—343.

DUPUY, J., *Magnificat*, Roma 1981.

LACONI, M., *Il »Magnificat« canto di Maria e canto della Chiesa*, u *Parole di vita*, 3-1980, 172—184; *La celebrazione della Salvezza*, u *Parole di vita*, 6—1982, 450—459.

LAURENTIN, R., *Structure et Théologie de Luc 1—11*, Paris 1964⁴.

MONLOUBOU, L., *La preghiera secondo Luca*, Bologna 1979, 226—248.